

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

KWIECIEŃ 2024

SZCZYT LIDERÓW USA-FILIPINY-JAPONIA

W kwietniu doszło do pierwszego w historii szczytu liderów trzech państw, który należy uznać za zwieńczenie serii spotkań na niższym szczeblu. Spotkanie w Waszyngtonie jest również dowodem na to, że formaty wielostronne nie są w stanie poradzić sobie z rosnącą liczbą skomplikowanych wyzwań na arenie międzynarodowej, dlatego coraz większe znaczenie będą odgrywały formaty minilateralne zorientowane na przeciwdziałanie ściśle określonym zagrożeniom oraz wyzwaniom. W przypadku współpracy tych trzech państw priorytetowe znaczenie ma wzmocnienie bezpieczeństwa morskiego, ale jednocześnie rozwijane są powiązania gospodarcze, co ma się przyczynić do konsolidacji trójstronnej współpracy.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 kwietnia: Kambodża, Laos i Wietnam zacieśniają współpracę w zakresie walki z przestępczością. Podczas spotkania na szczeblu ministerialnym w Wietnamie, przedstawiciele rządów trzech państw zobowiązali się do walki z handlem ludźmi, przestępczością narkotykową oraz cyberprzestępczością na obszarach przygranicznych. Ponadto wszystkie strony zobowiązały się do dalszego wzmocnienia współpracy w zakresie zapobiegania i zwalczania wszelkiego rodzaju przestępczości międzynarodowej, nielegalnej imigracji, terroryzmu oraz przestępstw technologicznych, a także zwiększania wymiany informacji. Zwieńczeniem spotkania była realizacja wspólnych ćwiczeń sił policyjnych z zakresu ratownictwa oraz zapobiegania pożarom.

2 kwietnia: Indonezja zakupiła od Francji dwie łodzie podwodne. Indonezyjski rząd podjął decyzję o zamówieniu dwóch łodzi podwodnych typu Scorpène od francuskiego przedsiębiorstwa Naval Group w ramach porozumienia o współpracy z zakresu obronności podpisanego w 2021 r. Na podstawie tego samego porozumienia Indonezja zakupiła wcześniej od Francji 42 myśliwce Rafale. Łodzie podwodne będą zbudowane w indonezyjskiej stoczni PT PAL. Ponadto łodzie podwodne będą obsługiwane i konserwowane w Indonezji, a co za tym idzie na mocy porozumienia firma Naval Group przekaże również wiedzę i technologię, umożliwiającą samodzielną obsługę łodzi podwodnych. Jednostki typu Scorpène będą posiadały napęd hybrydowy (diesel-

elektryczny) i są w stanie przenosić 18 torped i rakiet. Tego rodzaju łodzie podwodne są obsługiwane przez załogę składającą się z 31 marynarzy, a w pełnym zanurzeniu może nieprzerwanie przebywać przez 12 dni.

3 kwietnia: prezydent elekt Indonezji złożył wizytę w Japonii. Podczas spotkania z premierem Kishidą Fumio w Tokio, Prabowo Subianto wezwał do zacieśnienia współpracy dwustronnej w obszarze bezpieczeństwa. Przedstawiciele obu państw oprócz zagadnień dotyczących stosunków bilateralnych poruszyli również kwestie regionalne dotyczące konfliktu wewnętrznego w Birmie, sytuacji na Morzu Południowochińskim oraz programu nuklearnego Korei Północnej. Premier Kishida Fumio wyraził poparcie Japonii dla przystąpienia Indonezji do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Ponadto szef japońskiego rządu zapewnił Subianto o chęci kontynuacji współpracy w dziedzinie obronności, czego przykładem ma być realizacja porozumienia z grudnia 2023 r. dotyczącego dostarczenia Indonezji łodzi patrolowych o wartości 59,66 mln USD. Prezydent elekt spotkał się również z japońskim ministrem obrony Minoru Kiharą. W oczach zdecydowanej większości obserwatorów wizyta Subianto w Japonii jest postrzegana w głównej mierze jako zabieg mający na celu przedstawienie zrównoważonej polityki zagranicznej Indonezji w kontekście wcześniejszej wizyty prezydenta elekta w Chinach.

4 kwietnia: prezydent elekt Indonezji złożył wizytę w Malezji. W ramach swojej wizyty w Malezji, Prabowo Subianto spotkał się z premierem Anwarem Ibrahimem, z którym omówił wzmocnienie stosunków dwustronnych oraz zacieśnienie współpracy z zakresu bezpieczeństwa. Wszystko wskazuje na to, że po zaprzysiężeniu w październiku Prabowo Subianto będzie kontynuował dotychczasową współpracę z Malezją w kontekście przeciwstawienia się regulacjom Unii Europejskiej dotyczących wycinki lasów pod uprawy oleju palmowego, a także wsparcia dla Palestyny oraz twardego stanowiska wobec birmańskiej junty.

7 kwietnia: Tajlandia pracuje nad programem ułatwień wizowych wspólnie z pięcioma innymi państwami. Premier Srettha Thavisin poinformował, że na przestrzeni ostatnich kilku miesięcy przeprowadził szereg rozmów na temat wprowadzenia odpowiednika europejskiego rozwiązania strefy Schengen. Dzięki dodatkowym ułatwieniom w podróżowaniu Tajlandia miałaby się stać hubem turystycznym i logistycznym. Nowe rozwiązania wizowe z Kambodżą, Laosem, Malezją, Birmą i Wietnamem miałyby się przyczynić do zwiększenia mobilności turystów w regionie oraz wzrostu dochodów z sektorów turystycznych. Jedna wiza dla wszystkich państw mogłaby zachęcić większą liczbę osób do wizyty w Azji Południowo-Wschodniej. Pojawiają się również propozycje, aby nowa wiza turystyczna obowiązywała przez 90 a nie 30 dni.

7 kwietnia: birmańska junta utraciła kontrolę nad miastem znajdującym się w pobliżu granicy z Tajlandią. Związek Narodowy Karen (Karen National Union, KNU) przyjął kapitulację od birmańskich wojsk, przejmując tym samym kontrolę nad Myawaddy. Według informacji przedstawionych przez KNU ponad 600 żołnierzy i członków ich rodzin poddało się bojownikom. Na przestrzeni kilku ostatnich miesięcy junta poniosła serię porażek, tracąc kontrolę nad obszarami w stanie Shan, znajdującym się niedaleko granicy z Chinami oraz w stanie Arakan, sąsiadującym z Bangladeszem. Krytyczna sytuacja junty jest dostrzegana przez rządy sąsiadujących państw. Premier Tajlandii Srettha Thavisin stwierdził w ostatnim wywiadzie, że okres słabnącej pozycji wojskowego rządu Birmy jest idealnym momentem na zainicjowanie nowej rundy rozmów w celu stabilizacji sytuacji wewnętrznej w tym kraju. Tymczasem Tajlandia wyraziła zgodę na przeprowadzenie trzech lotów ewakuacyjnych dla personelu i sprzętu z birmańskiego miasta Jangon do znajdującego się przy granicy z Birmą tajskiego miasta Mae Sot. Według wiceministra spraw zagranicznych Tajlandii Jakkaponga Sangmanee transport nie obejmował personelu wojskowego, a dotyczył on cywili oraz zaopatrzenia dyplomatycznego.

10 kwietnia: Tajlandia wyraziła gotowość do przyjęcia 100 tys. uchodźców z Birmy. Minister spraw zagranicznych Parnpree Bahiddha-Nukara poinformował, że rząd Tajlandii przedsięwziął przygotowania mające na celu przyjęcie 100 tys. birmańskich uchodźców. Zazaczył przy tym, że ministerstwo planuje przeprowadzić rozmowy z innymi państwami regionu na wypadek większej liczby uchodźców.

11 kwietnia: w Bangkoku odbyło się 5. posiedzenie wspólnej komisji współpracy bilateralnej Wietnam-Tajlandia. Minister spraw zagranicznych Wietnamu Bui Thanh Son złożył wizytę w Tajlandii, gdzie spotkał się z księżniczką Mahą Chakri Sirindhorn, premierem Sretthą Thavisinem, a także wziął udział w posiedzeniu wspólnej komisji. Przedstawiciele obu państw omówili zagadnienia związane z wprowadzeniem ułatwień, mających na celu zwiększenie dwustronnej wymiany handlowej do 25 mld USD do 2025 r. Ponadto obie strony zobowiązały się do zacieśnienia współpracy w obszarze turystyki, rozwoju infrastruktury oraz multimodalnego transportu.

12 kwietnia: Tajlandia wezwała birmańską juntę do ograniczenia przemocy w oczekiwaniu na napływ uchodźców. Minister spraw zagranicznych Parnpree Bahiddha-Nukara poinformował, że znajduje się w stałym kontakcie z wojskowym rządem Birmy w sprawie ograniczenia operacji militarnych, które mogłyby zakłócić szlaki transportowe. Szef tajskiej dyplomacji podkreślił jednocześnie, że rozważane są alternatywne szlaki transportowe na wypadek zamknięcia dróg w wyniku kolejnych starć zbrojnych. Wraz z eskalacją konfliktu na przestrzeni ostatniego tygodnia liczba osób przekraczających tajsko-

birmańską granicę na wysokości miast Myawaddy oraz Mae Sot wzrosła do 4 tys. dziennie.

12 kwietnia: przedstawicielka wietnamskich potentatów na rynku nieruchomości usłyszała wyrok śmierci w sprawie korupcji. Prezes firmy deweloperskiej Van Thinh Phat - Truong My Lan, została skazana na śmierć przez panel trzech przysięgłych oraz dwóch sędziów, którzy odrzucili wszystkie argumenty przedstawione przez obrońców oskarżonej. Truong My Lan została uznana winną za wyłudzenie pieniędzy z Saigon Commercial Bank (SCB) przez okres dziesięciu lat i defraudację 12,5 mld USD, przy czym prokuratura oszacowała, iż szkody spowodowane działalnością oskarżonej wyniosły 27 mld USD, a około 42 tys. osób zostało poszkodowanych. W procesie trwającym pięć tygodni skazano łącznie 85 osób pod zarzutami przekupstwa, nadużycia władzy, przywłaszczenia i naruszenia prawa bankowego. Spośród nich cztery osoby skazano na dożywocie, a pozostałe wyroki obejmują kary od 20 lat pozbawienia wolności do 3 lat w zawieszeniu. Małżonek Truong My Lan - Eric Chu Nap Kee, usłyszał wyrok dziewięciu lat pozbawienia wolności.

12 kwietnia: przedstawiciele Filipin i Japonii przeprowadzą drugie w historii spotkanie w formacie 2+2 do końca 2024 r. W ramach spotkania ministrów spraw zagranicznych obu państw na marginesie trójstronnego szczytu USA-Japonia-Filipiny w Waszyngtonie podjęto decyzję, że Filipiny zorganizują spotkanie z udziałem ministrów spraw zagranicznych i obrony (2+2) przed końcem bieżącego roku, ale nie ujawniono konkretnego terminu wydarzenia. Pierwsze spotkanie w formule 2+2 odbyło się w kwietniu 2022 r. w Tokio.

12 kwietnia: singapurskie i wietnamskie przedsiębiorstwa telekomunikacyjne zawarły porozumienie w sprawie budowy podmorskiego systemu światłowodowego łączącego oba państwa. Singapurska firma Singtel oraz wietnamska Viettel podpisały protokół ustaleń dotyczący realizacji systemu kablowego Wietnam-Singapur (Vietnam-Singapore Cable System, VTS), składającego się z ośmiu par światłowodowych przy użyciu zaawansowanej technologii multipleksowania z podziałem długości fali. Projekt ma zostać zrealizowany do drugiego kwartału 2027 r. Według wstępnych szacunków budowa VTS zwiększy całkowitą przepustowość międzynarodowego połączenia internetowego oferowanego przez Viettel o setki tebitów na sekundę.

15 kwietnia: prezydent Filipin zapowiedział, że jego poprzednik nie zostanie wydany Międzynarodowemu Trybunałowi Karnemu (MTK). Podczas forum Stowarzyszenia Korespondentów Zagranicznych Filipin Ferdinand Marcos Jr. stwierdził, że w przypadku wydania nakazu aresztowania Rodrigo Duterte przez MTK, rząd w Manili nie podporządkuje się decyzji trybunału. MTK prowadzi postępowanie w sprawie byłego prezydenta Filipin dotyczące podejrzenia popełnienia zbrodni przeciwko ludzkości w ramach

realizacji krajowej kampanii antynarkotykowej, w której według szacunków w latach 2016-2019 zginęło 12-30 tys. osób. Prezydent Marcos podkreślił, że nieuznanie jurysdykcji MTK na Filipinach mieści się w granicach prawa międzynarodowego.

15 kwietnia: Lee Hsien Loong ustąpi ze stanowiska premiera Singapuru wcześniej niż to było planowane. 72-letni Lee Hsien Loong przekaze władzę w kraju wicepremierowi Lawrence'owi Wongowi 15 maja bieżącego roku. W związku z tym 51-letni Lawrence Wong poprowadzi rządzącą Partię Akcji Ludowej (People's Action Party, PAP) do wyborów powszechnych, które odbędą się w listopadzie 2025 r. Przekazanie władzy odbędzie się wcześniej niż planowano, albowiem według wstępnych deklaracji Lee Hsien Loonga, do zmiany na stanowisku premiera miało dojść w listopadzie.

16 kwietnia: minister spraw zagranicznych Singapuru złożył wizytę na Filipinach. Vivian Balakrishnan spotkał się w Manili z ministrem spraw zagranicznych Filipin Enrique Manalo, z którym omówił kwestie związane z sytuacją na Morzu Południowochińskim. Szef singapurskiej dyplomacji wezwał wszystkie zaangażowane strony do przestrzegania prawa międzynarodowego, a także utrzymania pokoju i stabilności w regionie. Podkreślił również, że eskalacja napięć w tym obszarze będzie miała negatywny wpływ na wymianę handlową w regionie, co odbije się na wzroście gospodarczym ASEAN.

16 kwietnia: wietnamska straż przybrzeżna po raz pierwszy przeprowadziła wspólne ćwiczenia z francuską marynarką wojenną. Przedstawiciele naczelnego dowództwa wietnamskiej straży przybrzeżnej z drugiego regionu wzięli udział w ćwiczeniach morskich z udziałem załogi francuskiej fregaty Vendémiaire. Podczas sesji szkoleniowej obie strony wymieniły się doświadczeniami z zakresu zwalczania przemytu morskiego, zapobiegania pożarom i ich kontroli, bezpieczeństwa na morzu, przeciwdziałania zanieczyszczeniom oraz działań poszukiwawczo-ratowniczych. Francuska fregata z załogą składającą się z około 100 osób była obecna w Wietnamie przez pięć dni w porcie Tien Sa.

17 kwietnia: premier Nowej Zelandii złożył pierwszą od 11 lat wizytę w Tajlandii. Christopher Luxon spotkał się z premierem Tajlandii Sretthą Thavisinem, z którym uzgodnił podniesienie rangi stosunków dwustronnych do strategicznego partnerstwa do 2026 r., co ma umożliwić dalsze pogłębienie relacji we wszystkich możliwych obszarach. Ponadto liderzy obu państw zapowiedzieli ambitny plan potrojenia wartości dwustronnej wymiany handlowej do 2045 r. Pod przewodnictwem premierów doszło również do spotkania delegacji biznesowych, a zwieńczeniem wizyty było podpisanie dwóch porozumień o zacieśnieniu współpracy w zakresie edukacji oraz dostaw, naprawy i konserwacji sprzętu z sektora lotnictwa.

18 kwietnia: minister spraw zagranicznych Singapuru złożył czterodniową wizytę na Filipinach. Vivian Balakrishnan spotkał się zarówno z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr. jak i ministrem spraw zagranicznych Enrique Manalo w ramach upamiętnienia 55. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych. Przedstawiciele obu państw omówili plan rozwoju nowej specjalnej strefy ekonomicznej na północ od Manili poprzez budowę niedrogich mieszkań oraz przekształcenie istniejącej infrastruktury lotnictwa cywilnego w globalny węzeł komunikacyjny na miarę singapurskiego Changi Airport. Singapur jest obecnie zaangażowany w działania prowadzone w specjalnej strefie ekonomicznej Clark Freeport, gdzie 16 singapurskich przedsiębiorstw zatrudnia ponad 1600 osób, generując przy tym inwestycje o wartości 139,92 mln USD.

18 kwietnia: Nowa Zelandia oraz Filipiny zamierzają zacieśnić współpracę z zakresu obronności. Podczas wizyty na Filipinach premier Christopher Luxon spotkał się z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr., z którym omówił możliwość podpisania porozumienia o wzajemnym wspieraniu logistycznym (Mutual Logistics Supporting Arrangement, MLSA) do końca 2024 r., a także statusu umowy regulującej warunki przebywania żołnierzy na terytorium państw (Status of Visiting Forces Agreement, SOVFA). Filipiny zawarły do tej pory porozumienia typu SOVFA ze Stanami Zjednoczonymi i Australią. Ponadto są już w końcowym etapie finalizacji podobnego porozumienia z Japonią.

21 kwietnia: na Filipiny dotarła pierwsza dostawa pocisków BrahMos z Indii. Samolot transportowy indyjskich sił powietrznych C-17 Globemaster dostarczył na międzynarodowe lotnisko Clark w Pampanga pierwszą partię rakiet manewrujących BrahMos. Uzbrojenie w postaci trzech baterii rakiet zostało zakupione w styczniu 2022 r. za kwotę około 327,5 mln USD. Baterie będą wykorzystane w ramach lądowego systemu obrony filipińskiej marynarki wojennej do zwalczania okrętów. BrahMos to naddźwiękowe rakiety o zasięgu 290-400 km, które poruszają się z prędkością 2,8 Macha. Filipiny są trzecim państwem Azji Południowo-Wschodniej (po Indonezji oraz Wietnamie), który pozyskał naddźwiękowy system rakiet przeciwokrętowych.

22 kwietnia: Sąd Konstytucyjny Indonezji odrzucił skargi o powtórzenie wyborów prezydenckich z lutego bieżącego roku. Sąd odrzucił skargi zgłoszone przez kontrkandydatów Prabowo Subianto - Anies Baswedana oraz Ganjara Pranowo, którzy domagali się dyskwalifikacji Subianto oraz powtórzenia wyborów prezydenckich. Prezes sądu Suhartoyo poinformował, że pięciu z ośmiu sędziów orzekających w tej sprawie opowiedziało się za odrzuceniem wniosków. Stwierdzono, że nie przedstawiono wystarczających dowodów na oszustwa wyborcze oraz ingerencję prezydenta Joko Widodo w przebieg wyborów. Decyzję Sądu Konstytucyjnego są ostateczne i wiążące, a co za tym

idzie nie ma już żadnych wątpliwości odnośnie zaprzysiężenia Prabowo Subianto w październiku bieżącego roku na nowego prezydenta Indonezji.

22 kwietnia: przedstawiciele singapurskiego rządu wzięli udział w ceremonii zwodowania czwartej łodzi podwodnej zbudowanej w niemieckiej stoczni. Minister koordynujący ds. bezpieczeństwa narodowego Republiki Singapuru Teo Chee Hean oraz 250 innych gości uczestniczyło w ceremonii zwieńczenia budowy łodzi podwodnej typu Invincible (218SG) w stoczni Thyssenkrupp Marine Systems w Kilonii. Jednostka o długości 70 m oraz wyporności 2 tys. ton jest największą zbudowaną do tej pory przez Marine Systems. Pierwsza łódź tego typu dla Singapuru została zwodowana w 2019 r., natomiast dwie kolejne w grudniu 2022 r. Okręty podwodne typu Invincible są przystosowane do operacji na płytkich wodach, gdzie panuje duży ruch morski.

25 kwietnia: Francja planuje rozpocząć w maju negocjacje z Filipinami na temat VFA. Francuska ambasador na Filipinach Marie Fontanel poinformowała, że podczas spotkania komitetów ds. współpracy obronnej obu państw w Paryżu w trzecim tygodniu maja bieżącego roku zostanie poruszony temat negocjacji na temat umowy regulującej warunki przybywania żołnierzy na terytorium państw (Visiting Forces Agreement, VFA). Rozmowy będą stanowiły kontynuację współpracy z zakresu bezpieczeństwa na podstawie listu intencyjnego podpisanego przez ministrów obrony w grudniu 2023 r.

25 kwietnia: Wietnam złożył notę dyplomatyczną malezyjskiemu rządowi w sprawie kolizji statków na Morzu Południowochińskim. W dniu 22 kwietnia doszło do kolizji statku malezyjskiej agencji ds. egzekwowania prawa morskiego (Malaysia Maritime Enforcement Agency, MMEA) z wietnamską łodzią rybacką o numerze 90729 w odległości około 15 mil morskich na południowy wschód od płycizny Investigator, wchodzącej w skład archipelagu Spratly. Obszar ten znajduje się pod kontrolą Malezji, ale roszczą sobie do niego prawa Wietnam, Chiny oraz Tajwan. W wyniku kolizji 22 wietnamskich rybaków znalazło się w wodzie, dlatego władze obu państw były zaangażowane w realizację misji ratowniczej. Malezja wysłała samolot Bombardier CL-415MP oraz statek marynarki wojennej typu Jerong. Ostatecznie 17 rybaków zostało uratowanych przez inne wietnamskie łodzie rybackie znajdujące się w pobliżu, a pozostałe 5 osób wyłowili załoga jednostki MMEA.

26 kwietnia: Komunistyczna Partia Wietnamu zatwierdziła rezygnację przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego. Komitet Centralny Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW) przyjął rezygnację Vuong Dinh Hue, sprawującego czwartą najważniejszą funkcję w kraju. Oficjalnym powodem rezygnacji jest naruszenie regulaminu KPW, co miało negatywny wpływ na reputację państwa oraz KPW. Rezygnacja Hue została poprzedzona aresztowaniem za nadużycie władzy jego bliskiego współpracownika Pham Thai

Ha, pełniącego stanowisko zastępcy szefa biura Zgromadzenia Narodowego. Vuong Dinh Hue jest z wykształcenia ekonomistą i przez kilka kadencji był członkiem Biura Politycznego oraz Komitetu Centralnego KPW. Ponadto w latach 2011-2013 sprawował funkcję ministra finansów, a w latach 2016-2020 był wicepremierem. W lutym 2020 r. został mianowany na sekretarza KPW w Hanoi, natomiast w marcu 2021 r. objął stanowisko przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego.

27 kwietnia: Sara Duterte prowadzi w sondażach prezydenckich na Filipinach. Według najnowszych sondaży opinii publicznej przeprowadzonych przez Oculum Research and Analytics, gdyby kolejne wybory prezydenckie odbyły się teraz na Filipinach, największym poparciem cieszyłaby się obecna wiceprezydent i córka byłego prezydenta Rodrigo Duterte – Sara Duterte. W badaniach wzięło udział 3 tys. respondentów i 42% z nich oddałoby swój głos na Sarę Duterte. Kolejne wybory prezydenckie na Filipinach odbędą się w 2028 r.

28 kwietnia: minister spraw zagranicznych Tajlandii podał się do dymisji. Parnpree Bahiddha-Nukara postanowił zrezygnować z funkcji ministra spraw zagranicznych po tym jak w ramach rekonstrukcji rządu został pozbawiony stanowiska wicepremiera. Niespodziewana rezygnacja ministra spraw zagranicznych ma szczególnie duże znaczenie w kontekście zainicjowanych miesiąc temu przez Tajlandię misji humanitarnych do Birmy, które są koordynowane przez ministerstwo spraw zagranicznych. Rzecznik rządu zapewnił jednak, że rezygnacja ministra nie wpłynie na realizację celów polityki zagranicznej Tajlandii.

29 kwietnia: sześć nowych osób weszło do tajskiego rządu w ramach rekonstrukcji. Pichai Chunhavajira objął stanowisko ministra finansów natomiast Paopoom Rojanasakul został mianowany wiceministrem finansów. Ponadto Pichit Chuenban i Jiraporn Sinthuprai zostali ministrami w kancelarii premiera. Dodatkowo Attakorn Sirilattayakorn został wiceministrem rolnictwa, a Suchart Chomklin wiceministrem ds. handlu. Warto podkreślić, że cztery (Pichai, Paopoom, Pichit, Jiraporn) z sześciu nowych osób wywodzi się z Pheu Thai Party (Partia dla Tajów).

29 kwietnia: Japonia dostarczyła na Filipiny mobilny system radarowy. Ceremonia przekazania mobilnego systemu radarowego przestrzeni powietrznej dalekiego zasięgu (TPS-P14ME) odbyła się w bazie sił zbrojnych Camp Aguinaldo w Quezon City. Wzięli w niej udział przedstawiciele resortów obrony Filipin oraz Japonii. System wyprodukowany przez firmę Mitsubishi Electric Corporation umożliwia monitorowanie w wysokiej rozdzielczości zarówno przestrzeń powietrzną jak i ruch na morzu. Dodatkową zaletą systemu TPS-P14ME jest jego mobilność, co pozwala na zmianę lokalizacji w zależności od

potrzeb. Rzecznik filipińskich sił powietrznych nie wykluczył wykorzystania radaru do monitorowania spornych obszarów Morza Południowochińskiego.

29 kwietnia: liderzy Indonezji i Singapuru spotkali się na 7. szczycie liderów w Dżakarcie. W indonezyjskiej stolicy spotkali się prezydent Joko Widodo oraz premier Lee Hsien Loong, którym towarzyszyli ich następcy, czyli Prabowo Subianto oraz Lawrence Wong. Podczas spotkania zostały omówione kluczowe zagadnienia dotyczące współpracy dwustronnej, a także podpisano szereg porozumień, w tym umowę o zacieśnieniu współpracy z zakresu bezpieczeństwa, która przyczyni się do zwiększenia możliwości Singapuru w obszarze realizacji ćwiczeń wojskowych (między innymi manewrów morskich na Morzu Południowochińskim). Przedstawiciele obu państw zgodzili się na kontynuację działań wspierających proces pokojowy na Bliskim Wschodzie oraz wzmacniania centralnej roli ASEAN. Rządy Indonezji i Singapuru zobowiązały się do ścisłej współpracy z zakresu bezpieczeństwa żywnościowego, transformacji energetycznej, gospodarki cyfrowej oraz opieki zdrowotnej. Dodatkowo 29 singapurskich przedsiębiorstw podpisało listy intencyjne w sprawie inwestycji w nową stolicę Indonezji – Nusantarę.

KOMENTARZ

Pod koniec kwietnia Komitet Centralny Komunistycznej Partii Wietnamu (KC KPW) poinformował o zaakceptowaniu rezygnacji Vuong Dinh Hue ze stanowiska przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego, uznawanego za jedną z czterech najważniejszych osób w państwie. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że doszło do tego zaledwie miesiąc po rezygnacji prezydenta Vo Van Thuonga, co zwiastuje poważny kryzys na szczytach władzy Wietnamu.

W przeciwieństwie do niespodziewanej decyzji prezydenta Thuonga, ustąpienie Vuong Dinh Hue nie stanowiło niespodzianki, ponieważ spekulacje na ten temat krążyły już od dłuższego czasu. Jednym z głównych zwiastunów była decyzja ministerstwa ds. bezpieczeństwa publicznego o aresztowaniu Pham Thai Ha, który był bliskim współpracownikiem Hue na stanowisku zastępcy szefa biura Zgromadzenia Narodowego. Zatrzymanie było rezultatem śledztwa dotyczącego firmy budowlanej Thuan An Group, odpowiedzialnej za realizację licznych projektów infrastruktury publicznej w Wietnamie. Pham Thai Ha został oskarżony o nadużycia w związku z pełnieniem swojej funkcji, co oznacza przyjmowanie łapówek. Według nieoficjalnych doniesień Pham Thai Ha

otrzymywał łapówkę w wysokości 5% wartości każdego projektu, którego realizacja została przyznana przedsiębiorstwu Thuan An Group.

Przyjęcie rezygnacji przez KC KPW oznacza, że w następnej kolejności dojdzie do zwołania Zgromadzenia Narodowego, które oficjalnie przegłosuje dymisję przewodniczącego i wybierze jego następcę. Zgromadzenie podejmie również decyzję w sprawie nowego prezydenta, którego obowiązki sprawuje wiceprezydent Vo Thi Anh Xuan.

Wybór następców Thuonga i Hue nie oznacza natychmiastowego zakończenia kryzysu na najwyższych szczeblach władzy w Wietnamie, wywołanego nieobsadzeniem dwóch z czterech najważniejszych stanowisk. Niepokój najprawdopodobniej utrzyma się przez dłuższy okres czasu, albowiem Vuong Dinh Hue był uznawany za głównego kandydata do zastąpienia Nguyen Phu Tronga na stanowisku Sekretarza Generalnego KPW, który mimo podeszłego wieku i problemów zdrowotnych pełni obecnie trzecią kadencję, co samo w sobie jest niespotykane. Nowe okoliczności stawiają KPW w trudnym położeniu, ponieważ proces poszukiwania kandydata na Sekretarza Generalnego musi rozpocząć się od nowa. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, iż kolejny Zjazd KPW odbędzie się dopiero za niecałe dwa lata. W przypadku nagłej niedyspozycji Nguyen Phu Tronga, może dojść do destabilizacji politycznej w Wietnamie.

Warto również zaznaczyć, że w ciągu ostatnich piętnastu miesięcy doszło do dymisji pięciu z osiemnastu członków Biura Politycznego. Biorąc pod uwagę, że KPW nie uzupełniła braków w Biurze Politycznym, liczba potencjalnych kandydatów na najwyższe stanowiska kierownicze jest bardzo ograniczona zarówno w obecnej kadencji jak i w kolejnej, która rozpocznie się w 2026 r. Ograniczenia wiekowe członków Biura Politycznego wynoszące 65 lat są ściśle egzekwowane. W związku z tym dziesięciu z trzynastu członków będzie musiało przejść w 2026 r. na emeryturę. Jedynym sposobem na uniknięcie niestabilności politycznej w kolejnej kadencji będzie przyjęcie nowych i zarazem młodych członków Biura Politycznego.

Dodatkowym wyzwaniem stojącym przed KPW jest odpowiedni dobór nowych kandydatów. Kluczowe będzie oparcie się tendencji przedkładania lojalności politycznej nad kompetencjami. Jeżeli nowi członkowie Biura Politycznego nie będą dysponowali doświadczeniem oraz odpowiednimi umiejętnościami, kryzys polityczny w nadchodzących latach może być skutkiem nieefektywnego przywództwa, co negatywnie wpłynie na rozwój gospodarczy Wietnamu, a w konsekwencji na legitymizację władzy KPW.

II. STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 kwietnia: prezydent elekt Indonezji złożył wizytę w Chinach. Prabowo Subianto na cel swojej pierwszej podróży zagranicznej w roli prezydenta elekta wybrał Chiny, gdzie spotkał się z przewodniczącym Xi Jinpingiem. Zwycięzca wyborów prezydenckich z lutego bieżącego roku zapowiedział chęć kontynuacji „przyjaznej polityki” realizowanej przez Joko Widodo, a Chiny określił mianem „silnego partnera do współpracy”. Oba państwa mają rozwijać współpracę gospodarczą i handlową, a także walkę z ubóstwem. W ciągu dwóch kadencji Joko Widodo, Chiny stały się głównym partnerem Indonezji. Ponadto chiński rząd zwiększył inwestycje, czego sztandarowym przykładem jest budowa linii szybkiej kolei Dżakarta-Bandung. Warto zaznaczyć, że Joko Widodo jako prezydent elekt nie realizował podróży zagranicznych, ale po zaprzysiężeniu w 2014 r. również w pierwszej kolejności odwiedził Chiny, gdzie wziął udział w szczycie liderów APEC. Chcąc zachować równowagę, Prabowo Subianto po wizycie w Chinach odwiedzi Japonię, czyli bliskiego sojusznika Stanów Zjednoczonych.

1 kwietnia: po raz drugi wykryto obecność chińskiej marynarki wojennej w kambodżańskiej bazie marynarki wojennej Ream. Według najnowszych doniesień drugi raz od grudnia 2023 r. w bazie Ream odnotowano obecność chińskiej marynarki wojennej. Zdjęcia wykonane 20 marca bieżącego roku potwierdziły obecność w porcie dwóch jednostek, a jedną z nich zidentyfikowano jako korwetę Wenshan. Strategiczne położenie bazy w pobliżu Zatoki Tajlandzkiej sprawia, że dostęp do obiektu przez chińskie siły zbrojne wzbudza duże zaniepokojenie Stanów Zjednoczonych. Do tej pory rząd Kambodży konsekwentnie zaprzecza spekulacjom na ten temat.

1 kwietnia: w ramach wspólnej operacji Chin oraz Birmy aresztowano dużą grupę podejrzanych o oszustwa transgraniczne. Chińska ambasada w Rangun poinformowała o realizacji wspólnej operacji, w wyniku której aresztowano 807 osób podejrzanych o oszustwa wymierzone w obywateli Chin. Zdecydowana większość zatrzymań została przeprowadzona w mieście Muse, położonym w stanie Shan. Wśród aresztowanych znalazła się grupa 352 obywateli ChRL, którzy zostali deportowani do Chin 31 marca. Według biura ONZ ds. praw człowieka w 2023 r. co najmniej 120 tys. osób było przetrzymywanych wbrew ich woli w różnych ośrodkach na terytorium Birmy, gdzie byli zmuszani do nielegalnej pracy. Z kolei chińskie media podają, że w 2023 r. do Chin deportowano łącznie 40 tys. osób podejrzanych o udział w oszustwach internetowych.

2 kwietnia: Chiny przeprowadziły dwudniowe ćwiczenia wojskowe w obszarze znajdującym się przy granicy z Birmą. Chińskie siły zbrojne przeprowadziły ćwiczenia z wykorzystaniem ostrej amunicji w obszarze przygranicznym, znajdującym się niedaleko Laiza i Lwelgel w stanie Kachin. Wszystko wskazuje na to, że ćwiczenia miały na celu wywarcie presji na birmańską juntę oraz zbrojne organizacje mniejszości etnicznych, aby przestrzegały rozejmu, który udało się wynegocjować w styczniu bieżącego roku za pośrednictwem Chin. Mimo ustaleń z Kunmingu obie strony konfliktu kontynuują działania zbrojne, zwiększając przy tym liczbę ofiar wśród ludności cywilnej.

3 kwietnia: minister spraw zagranicznych Laosu złożył wizytę w Chinach. Saleumxay Kommasith spotkał się z Wang Yi w Nanningu, gdzie omówione zostały stosunki dwustronne przy okazji 15. rocznicy zawarcia kompleksowego partnerstwa strategicznego pomiędzy państwami. Oprócz zagadnień o naturze bilateralnej, poruszono również kwestie dotyczące regionu, w tym sytuacji na Morzu Południowochińskim.

4 kwietnia: minister spraw zagranicznych Wietnamu spotkał się ze swoim chińskim odpowiednikiem. Bùi Thanh Sơn spotkał się z Wang Yi w prowincji Guangxi, gdzie podkreślono wiodące znaczenie stosunków między państwami, a także wyrażono potrzebę poprawy koordynacji i skutecznej realizacji porozumień osiągniętych na wysokim szczeblu. Przedstawiciele obu stron zobowiązali się do wzmocnienia współpracy gospodarczej i handlowej, a także rozwoju połączeń transportowych. Szczególną uwagę poświęcono sytuacji na Morzu Południowochińskim i konieczności sfinalizowania prac nad Kodeksem Postępowania. Warto zaznaczyć, że wizyta wietnamskiego ministra odbyła się niedługo po jego wizycie w Stanach Zjednoczonych, co świadczy o celowym zachowaniu przez rząd w Hanoi równowagi w relacjach z Pekinem oraz Waszyngtonem.

6 kwietnia: chińska straż przybrzeżna kolejny raz nękała filipińskie statki rybackie. Rząd w Manili poinformował, że jednostki chińskiej straży przybrzeżnej próbowały uniemożliwić prowadzenie połowów w pobliżu rafy Iroquois, znajdującej się w archipelagu Spratly. Załoga chińskich statków symulowała wykorzystanie armatek wodnych, żeby zmusić filipińskich rybaków do opuszczenia spornego obszaru w wyłącznej strefie ekonomicznej Filipin.

7 kwietnia: Chiny przeprowadziły patrol morski i powietrzny na Morzu Południowochińskim. W odpowiedzi na wspólny patrol USA, Filipin, Japonii i Australii, chińskie siły zbrojne podjęły decyzję o realizacji własnych patroli na Morzu Południowochińskim. Dwa statki chińskiej marynarki wojennej o numerach 792 oraz 162 obserwowały wspólny patrol czterech państw z odległości 6 mil morskich. Pekin cały czas utrzymuje, że nie jest odpowiedzialny

za eskalację napięć na spornych obszarach morskich, a za obecną sytuację odpowiedzialne są Filipiny i Stany Zjednoczone.

8 kwietnia: prezydent Filipin wezwał Chiny do prowadzenia rozmów w celu deeskalacji napięć na Morzu Południowochińskim. Ferdinand Marcos Jr. zwrócił się do Chin z apelem o zaangażowanie w rozmowy, aby uniknąć niebezpiecznych incydentów morskich. Prezydent wyraził jednocześnie nadzieję, że wspólny patrol z trzema innymi państwami przyczyni się do stabilizacji sytuacji w regionie.

8 kwietnia: przewodniczący Zgromadzenia Narodowego Wietnamu złożył wizytę w Chinach. W ramach swojej wizyty w Pekinie Vuong Dinh Hue spotkał się z przewodniczącym Xi Jinpingiem, z którym omówił zagadnienia dotyczące zacieśnienia współpracy pomiędzy instytucjami legislacyjnymi obu państw. Według doniesień chińskich mediów przedstawiciel Wietnamu jednoznacznie poparł regułę jednych Chin i sprzeciwił się jakimkolwiek koncepcjom niepodległego Tajwanu. Wizytę Vuong Dinh Hue należy postrzegać jako kolejny przykład bambusowej dyplomacji Wietnamu, mającej na celu zachowanie równowagi pomiędzy mocarstwami. Podczas spotkania zwrócono uwagę, że stosunki dwustronne charakteryzują się zarówno wyzwaniem jak i możliwościami, ale prowadzenie dialogu umożliwia wzmocnienie relacji.

9 kwietnia: były premier Kambodży zaprzeczył spekulacjom, aby realizacja projektu kanału Funan Techo wiązała się z ułatwieniem dostępu chińskich sił zbrojnych do terytorium kraju. Były premier, a obecnie przewodniczący senatu – Hun Sen, poinformował za pośrednictwem mediów społecznościowych, że budowa kanału Funan Techo nie doprowadzi do pojawienia się chińskich żołnierzy na terytorium Kambodży, ponieważ jest to niezgodne z konstytucją kraju. Kanał o długości 180 km ma połączyć port rzeczny w Phnom Penh z wybrzeżem, co ma się przyczynić do transportu towarów z pominięciem wietnamskich portów. Inwestycja o wartości 1,7 mld USD ma być zrealizowana przy współpracy z Chinami i powinna zapewnić nowe miejsca pracy dla 1,6 mln obywateli zamieszkujących obszar wzdłuż kanału. Zgodnie z planami projekt powinien zostać zrealizowany do 2028 r. Według analityków kanał Funan Techo oprócz celów gospodarczych może również posłużyć do celów o charakterze militarnym.

10 kwietnia: Wietnam planuje rozpocząć budowę dwóch linii szybkiej kolei do Chin przed końcem 2030 r. Ministerstwo ds. planowania i inwestycji Wietnamu poinformowało o zamiarze budowy dwóch linii szybkiej kolei. Pierwsza linia miałaby połączyć portowe miasto Hajfong z chińską prowincją Yunnan, natomiast druga przebiegałaby od Hanoi do prowincji Lang Son, która sąsiaduje z chińskim regionem autonomicznym Guangxi. Warto dodać, że podczas swojej ostatniej wizyty w Chinach przewodniczący wietnamskiego

Zgromadzenia Narodowego Vuong Dinh Hue spotkał się z przedstawicielami chińskich przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie linii kolejowych.

10 kwietnia: prezydent Filipin wyraził swoje zaniepokojenie doniesieniami o „dżentelmeńskiej” umowie pomiędzy chińskim rządem a poprzednią administracją w sprawie sporu na Morzu Południowochińskim. Według rzecznika byłego prezydenta – Harry’ego Roque, w czasie prezydentury Rodrigo Duterte miało dojść do tajnego porozumienia z rządem w Pekinie w sprawie zachowania *status quo* na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Na mocy tego porozumienia Filipiny miały ograniczyć się do dostaw niezbędnych środków dla posterunku na BRP Sierra Madre, które nie obejmują materiałów budowlanych umożliwiających wzmocnienie lub rozbudowę posterunku w pobliżu płycizny Second Thomas. Z drugiej jednak strony były prezydencki doradca do spraw prawnych w administracji Rodrigo Duterte - Salvador Panelo, zaprzeczył istnieniu jakiegokolwiek porozumienia, na które powołuje się Harry Roque. Filipińskie ministerstwo spraw zagranicznych potwierdziło, że Pekin odwołuje się do domniemanej „dżentelmeńskiej” umowy zawartej pomiędzy liderami obu państw, dlatego prezydent Marcos Jr. zapowiedział konsultacje w tej sprawie z chińskim ambasadorem na Filipinach oraz członkami administracji Rodrigo Duterte.

10 kwietnia: prezydent Filipin ogłosił sześcioletni plan przeciwdziałania zagrożeniom dla cyberbezpieczeństwa. W odpowiedzi na ataki cybernetyczne do których doszło w ostatnim czasie, w tym ataku na media społecznościowe filipińskiej straży przybrzeżnej z 29 marca dokonanego z terytorium Chin, Ferdinand Marcos Jr. zapowiedział przygotowanie wytycznych operacyjnych, oraz ulepszenie istniejących mechanizmów w celu odstraszenia kolejnych cyberataków.

12 kwietnia: Kambodża będzie kontynuować współpracę z Chinami nad projektem kanału Funan Techo. Premier Hun Manet potwierdził, że Kambodża będzie kontynuować prace nad realizacją projektu o wartości 1,7 mld USD mimo pewnych obaw zgłaszanych przez wietnamskich analityków. W ostatnim czasie pojawiły się wątpliwości o możliwości wykorzystania kanału do celów militarnych, poprzez umożliwienie podróży okrętów wojennych w pobliżu wietnamskiego wybrzeża. Premier Kambodży jednoznacznie odrzucił tego rodzaju możliwość, podkreślając, że Kanał Funan Techno będzie służył wyłącznie celom gospodarczym, ułatwiając transport towarów drogą wodną. Hun Manet zaznaczył, że kanał o długości 180 km będzie miał 100 m szerokości oraz 5,4 m głębokości, a co za tym idzie nie będzie przystosowany do obsługi okrętów wojskowych. Realizacja projektu przy współpracy z Chinami ma się rozpocząć pod koniec 2024 r. i zakończyć do końca 2028 r.

12 kwietnia: przedstawiciele Chin i Wietnamu podpisali porozumienie w sprawie utworzenia nowej gorącej linii. W ramach wizyty chińskiego ministra obrony Dong Juna w Wietnamie doszło do spotkania z jego chińskim odpowiednikiem Phan Van Giangiem. Ministrowie obu państw podpisali protokół ustaleń w sprawie utworzenia gorącej linii pomiędzy wietnamską marynarką wojenną a Dowództwem Południowego Teatru Działań ChAL-W, któremu podlega obszar Morza Południowochińskiego. Ponadto obie strony zobowiązały się do zintensyfikowania wymiany międzyludzkiej i wzmocnienia corocznych mechanizmów współpracy, takich jak strategiczny dialog obronny, a także kontynuowania wspólnych patroli w Zatoce Tonkińskiej w pobliżu Morza Południowochińskiego.

14 kwietnia: chińska straż przybrzeżna blokowała przez kilka godzin filipińskie statki w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin na Morzu Południowochińskim. Filipiński statek badawczy oraz eskortująca go jednostka straży przybrzeżnej zostały zablokowane przez jednostkę chińskiej straży przybrzeżnej przez okres ponad ośmiu godzin w obszarze oddalonym zaledwie o 35 mil morskich od wybrzeży Filipin. Filipińskie statki zmierzały do obszaru oddalonego o około 80 mil morskich od płycizny Scarborough w celu przeprowadzenia badań hydrograficznych. Wszystko wskazuje na to, że blokada była formą reakcji Chin na trójstronny szczyt liderów Stanów Zjednoczonych, Filipin i Japonii w Waszyngtonie, który odbył się kilka dni wcześniej.

15 kwietnia: porozumienie Rodrigo Duterte z Xi Jinpingiem wywołało falę oburzenia na Filipinach. Przyznanie się byłego prezydenta Filipin do zawarcia werbalnego porozumienia z przewodniczącym Xi Jinpingiem w sprawie zachowania *status quo* na spornych obszarach Morza Południowochińskiego doprowadziło do oburzenia części społeczeństwa na Filipinach. Rodrigo Duterte potwierdził zawarcie „dżentelmeńskiej umowy” z chińskim liderem, która zakładała utrzymanie obecnego statusu spornych obszarów i wstrzymanie się od budowy lub rozbudowy nowych obiektów. Dodał jednocześnie, że porozumienie nie wiązało się z rezygnacją przez filipiński rząd z roszczeń do spornych obszarów. Zdaniem Duterte misje zaopatrzeniowe dla posterunku na BRP Sierra Madre powinny zawierać żywność oraz wodę pitną dla stacjonujących tam żołnierzy, ale rząd powinien zrezygnować z przesyłania materiałów budowlanych umożliwiających naprawę lub wzmocnienie posterunku. Takie podejście zostało skrytykowane przez byłego sędziego filipińskiego Sądu Najwyższego - Antonio Carpio, który trafnie zwrócił uwagę, że bez niezbędnych materiałów wrak statku BRP Sierra Madre zatonię z uwagi na warunki atmosferyczne na jakie jest wystawiony od końca lat 90-tych. Jednocześnie Carpio wyraził swoje poparcie dla rozpoczęcia prac legislacyjnych mających na celu penalizację działań decydentów uznanych za sprzeczne z interesem narodowym lub zdradą stanu w czasie pokoju. Umowa pomiędzy Duterte oraz

Xi jest równie krytycznie oceniana przez filipińskich politologów. Sherwin Ona z Uniwersytetu De La Salle stwierdził, że w kontekście wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r., Rodrigo Duterte nie działał w interesie kraju i powinien zostać pociągnięty do odpowiedzialności. Z kolei senator Risa Hontiveros złożyła 3 kwietnia uchwałę w sprawie wszczęcia dochodzenia dotyczącego porozumienia pomiędzy liderami Filipin i Chin. Zgodnie z filipińskim prawem były prezydent może odpowiedzieć za popełnienie zdradzieckiej działalności zagrożonej karą dożywotniego pozbawienia wolności i grzywny w wysokości ponad 70 tys. USD.

17 kwietnia: chińska milicja morska wykorzystuje statki pomalowane na biało, aby upodobnić się do jednostek chińskiej straży przybrzeżnej.

Filipińska straż przybrzeżna poinformowała, że wykryła w pobliżu płycizny Scarborough obecność jednostek chińskiej milicji morskiej, które zostały upodobnione do statków chińskiej straży przybrzeżnej. Zdaniem strony filipińskiej jest to najlepszy dowód na to, że Chiny wykorzystują milicję morską do tych samych celów co straż przybrzeżną.

18 kwietnia: minister spraw zagranicznych Chin złożył wizytę w Indonezji.

Wang Yi spotkał się z prezydentem Joko Widodo oraz swoją odpowiedniczką Retno Marsudi, z którymi omówił zagadnienia dotyczące współpracy z zakresu rozwoju infrastrukturalnego oraz przemysłowego, a także transformacji energetycznej i bezpieczeństwa żywnościowego. Prezydent Widodo zwrócił szczególną uwagę na konieczność zwiększenia dostępu do chińskiego rynku dla indonezyjskich eksporterów, rozbudowy linii szybkiej kolei Dżakarta-Bandung oraz rozwój nowej stolicy kraju – Nusantara. Podczas spotkania w ramach mechanizmu współpracy i dialogu na wysokim szczeblu (High-Level Dialogue Cooperation Mechanism) w Labuan Bajo obie strony omówiły dalsze kroki w rozwoju współpracy dwustronnej w takich sektorach jak transport, petrochemia i rolnictwo. Poruszono tematy związane z utworzeniem upraw ryżu w Borneo Środkowym oraz rozbudową portu Kuala Tanjung w Północnej Sumatrze. Ministrowie spraw zagranicznych obu państw odnieśli się także do konfliktu pomiędzy Izraelem i Hamasem. Wyrazili swoje poparcie dla natychmiastowego i trwałego zawieszenia broni w Gazie, co zostało uwzględnione w rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2728. Wang Yi wykorzystał tę okazję, żeby obwinić Stany Zjednoczone za wstrzymywanie działań ONZ w tej sprawie. Z kolei Retno Marsudi podkreśliła poparcie Indonezji dla wdrożenia rozwiązania dwupaństwowego, co na stałe miałyby doprowadzić do deeskalacji napięć. Mimo tego, że Indonezja nie jest oficjalnie stroną w sporze na Morzu Południowochińskim, ministrowie poruszyli również ten temat. Niemniej jednak obie strony powtórzyły postulaty o konieczności pokojowego rozwiązania sporów oraz zachowania pokoju i stabilności w regionie.

23 kwietnia: minister spraw zagranicznych Chin złożył wizytę w Kambodży.

Wang Yi spotkał się między innymi z królem Norodomem Sihamonim, premierem Hun Manetem oraz przewodniczącym senatu Hun Senem, a także współprzewodniczył z wicepremierem Sun Chantholem 7. posiedzeniu międzyrządowego komitetu koordynacyjnego Chiny-Kambodża z wicepremierem Sun Chantholem. Przedstawiciele kambodżańskiego rządu wyraźnie podkreślili swoje poparcie dla polityki jednych Chin i potępiili próby ingerencji w wewnętrzne sprawy ChRL. Obie strony zobowiązały się do rozwoju współpracy dwustronnej w takich dziedzinach, jak służba zdrowia, logistyka, szkolenie personelu i usuwanie min. Ponadto oba państwa mają zamiar kontynuować walkę z przestępczością transgraniczną. Warto również zaznaczyć, iż Kambodża zadeklarowała gotowość do współpracy w ramach chińskich globalnych inicjatywach (Globalna Inicjatywa Rozwoju, Globalna Inicjatywa na rzecz Bezpieczeństwa i Globalna Inicjatywa Cywilizacyjna) oraz formatach ASEAN-Chiny i Lancang-Mekong.

24 kwietnia: deepfake w postaci nagrania audio z głosem prezydenta Filipin rozkazującego wojsku podjęcie działań w przypadku ataku Chin wywołało zaniepokojenie rządu w Manili.

Zmanipulowane nagranie wypowiedzi Ferdinanda Marcosa Jr. z pokazem slajdów przedstawiającym chińskie statki na Morzu Południowochińskim zostało opublikowane na platformie YouTube. Prezydenckie biuro ds. komunikacji wydało oficjalne oświadczenie z ostrzeżeniem o zmanipulowanym nagraniu. Jednocześnie podkreślono, że prezydent nie wydał żadnych dyspozycji filipińskim siłom zbrojnym odnośnie podjęcia jakichkolwiek działań zbrojnym przeciwko innemu państwu. Biuro zapewniło o podjęciu wspólnie z innymi agencjami rządowymi działań zmierzających do zwalczania wszelkiego rodzaju deepfake'ów oraz innych prób dezinformacji.

24 kwietnia: Filipiny odnotowały wzrost liczby statków chińskiej milicji morskiej na Morzu Południowochińskim.

Filipińska marynarka wojenna wykryła aktywność 124 chińskich statków na spornych obszarach Morza Południowochińskiego w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin. Spośród wszystkich wykrytych statków trzy jednostki należą do chińskiej marynarki wojennej, a jednaście do chińskiej straży przybrzeżnej. Jednak największy wzrost na przestrzeni ostatnich kilku tygodni odnotowano wśród statków milicji morskiej, których liczba wzrosła z 50 do 110. Największa aktywność chińskich statków została zaobserwowana w pobliżu płycizny Scarborough oraz wyspy Thitu. Wszystko wskazuje na to, że zwiększona obecność milicji morskiej jest związana z organizowanymi przez Filipiny i Stany Zjednoczone manewrami Balikatan.

25 kwietnia: minister spraw zagranicznych Malezji spotkał się ze swoim chińskim odpowiednikiem w Pekinie. Podczas pobytu w Pekinie Mohamad Hasan spotkał się z Wang Yi, z którym omówił kwestie dotyczące współpracy dwustronnej jak i główne wydarzenia na świecie. Minister spraw zagranicznych Malezji wyraził poparcie dla polityki jednych Chin, a także sprzeciwił się angażowaniu się stron trzecich w sytuację na Morzu Południowochińskim. Wszystko wskazuje na to, że była to forma krytyki działań Stanów Zjednoczonych, które są obecnie w trakcie zakrojonych na dużą skalę manewrów wojskowych z Filipinami. Wang Yi z kolei podkreślił kluczową pozycję Malezji w ASEAN oraz w grupie państw rozwijających się, a także zapowiedział współpracę na rzecz walki o interesy Globalnego Południa na arenie międzynarodowej. Oprócz tego Chiny wspólnie z Malezją planują koordynację działań na rzecz stabilizacji sytuacji w Palestynie.

25 kwietnia: Wietnam wyraził sprzeciw wobec zakazu połowów wydanego przez Chiny na Morzu Południowochińskim. Rzeczniczka wietnamskiego ministerstwa spraw zagranicznych Pham Thu Hang stwierdziła, że arbitralnie wydany przez chiński rząd zakaz połowów w okresie od 1 maja do 16 sierpnia w pobliżu archipelagu Paracel jest niezgodny z prawem międzynarodowym (UNCLOS) i stanowi pogwałcenie suwerenności Wietnamu. Zdaniem rządu w Hanoi tego rodzaju decyzje Chin przyczyniają się do destabilizacji sytuacji na Morzu Południowochińskim.

30 kwietnia: chińska straż przybrzeżna użyła armatek wodnych wobec filipińskich statków w pobliżu płycizny Scarborough. Filipińska straż przybrzeżna poinformowała o użyciu armatki wodnej przez chińską jednostkę straży przybrzeżnej o numerze 3305 wobec statku biura rybołówstwa i zasobów wodnych. Następnie dwie inne chińskie jednostki o numerach 3105 i 5303 również wykorzystywały armatki wodne wobec statku filipińskiej straży przybrzeżnej BRP Bagacay. Oba incydenty miały miejsce na spornym obszarze Morza Południowochińskiego w pobliżu płycizny Scarborough.

KOMENTARZ

Od początku roku doszło już do trzech poważnych incydentów z udziałem chińskich oraz filipińskich statków na Morzu Południowochińskim, podczas których doszło do użycia armatek wodnych. W przeciwieństwie do dwóch pierwszych incydentów, które miały miejsce w pobliżu płycizny

Second Thomas, tym razem do eskalacji napięć doszło na wodach wokół płycizny Scarborough.

Rzecznik filipińskiej straży przybrzeżnej Jay Tarriela poinformował, że statki straży przybrzeżnej (BRP Bagacay) oraz biura rybołówstwa i zasobów wodnych (BRP Bankaw) stały się celem agresywnych działań ze strony czterech jednostek chińskiej straży przybrzeżnej oraz sześciu statków chińskiej milicji morskiej w trakcie realizacji patrolu morskiego. W pierwszej kolejności armatki wodne zostały wykorzystane wobec BRP Bankaw w wyniku czego uszkodzone zostały systemy elektryczne, nawigacyjne oraz radiowe statku. W przypadku jednostki BRP Bagacay użycie armatek wodnych doprowadziło do uszkodzeń na pokładzie statku, między innymi balustrady oraz baldachimu. Zgodnie z nagraniem całego zajścia z pokładu BRP Bankaw, doszło również do kolizji ze statkiem chińskiej straży przybrzeżnej, którego załoga kontynuowała atak przy pomocy armatki wodnej w celu zniszczenia systemu nawigacji radarowej.

Oprócz incydentu z armatkami wodnymi, Jay Tarriela zwrócił uwagę, że chińska straż przybrzeżna kolejny raz zainstalowała 380 m pływającą barierę, mającą na celu zablokowanie dostępu do płycizny Scarborough. Podobna bariera została rozmieszczona przez Chiny pod koniec ubiegłego roku, ale została usunięta przez filipińską straż przybrzeżną.

Warto zaznaczyć, że mimo agresywnych działań Chin, filipiński patrol w okolicach płycizny Scarborough został zakończony sukcesem. Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku incydentów w pobliżu płycizny Second Thomas, gdzie celem agresywnych działań Chin były misje zaopatrzeniowe dla posterunku na BRP Sierra Madre. Wtedy również zastosowanie armatek wodnych nie doprowadziło do przerwania misji zaopatrzeniowej. W związku z tym należy podkreślić, że mimo podjęcia przez Pekin decyzji o eskalacji napięć poprzez wdrożenie bardziej agresywnych działań, stronie chińskiej nie udało się osiągnąć celu, jakim jest blokada dostępu filipińskich statków do spornych obszarów Morza Południowochińskiego. Mimo tego, chińskie media prowadzą własną narrację dotyczącą sytuacji wokół płycizny Scarborough. Na portalu internetowym [CGTN](#) opublikowano informację o skutecznym wyparciu filipińskich statków z wód okalających płyciznę Scarborough, które w przekonaniu chińskiego rządu nielegalnie wtargnęły na obszar będący przedmiotem sporu pomiędzy Chinami a Filipinami.

Wszystko wskazuje na to, że używanie przez chińskie statki straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej armatek wodnych wobec filipińskich statków na Morzu Południowochińskim stało się rutynowym działaniem służącym do wyegzekwowania rozległych roszczeń Pekinu w ramach tzw. linii dziewięciu kresek. Co prawda ten rodzaj presji nadal można umiejscowić w sferze poniżej progu konfliktu zbrojnego, to jednak należy mieć na uwadze, że armatki wodne

już doprowadziły do zniszczeń materialnych oraz lekkich urazów po stronie filipińskiej. Nie jest wykluczone, że wystrzeliana pod wysokim ciśnieniem woda może w pewnym momencie doprowadzić do poważnych obrażeń, a nawet śmierci członków załogi statku. Incydent z ofiarą śmiertelną po stronie Filipin będzie z kolei stwarzał podstawy do uruchomienia traktatu o wzajemnej obronie zawartego przez Filipiny i Stany Zjednoczone w 1951 r. Biorąc pod uwagę skrajny poziom eskalacji napięć, nie jest wykluczone, że to spór na Morzu Południowochińskim stanie się bezpośrednią przyczyną konfliktu z udziałem Chin i Stanów Zjednoczonych w regionie Indo-Pacyfiku.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

2 kwietnia: Stany Zjednoczone i Filipiny skonsultowały się w sprawie agresywnych działań Chin na Morzu Południowochińskim. Doradcy ds. bezpieczeństwa narodowego obu państw przeprowadzili rozmowę telefoniczną na temat eskalacji napięć na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Stały kontakt między przedstawicielami rządu stanowi jasny sygnał dla Pekinu o bliskiej współpracy i koordynacji działań pomiędzy sojusznikami i możliwości szybkiej reakcji w przypadku kryzysu wynikającego z przymusowych działań Pekinu.

7 kwietnia: marynarki wojenne Stanów Zjednoczonych, Australii, Japonii i Filipin przeprowadziły pierwszy wspólny patrol na Morzu Południowochińskim. W ramach inicjatywy (Maritime Cooperative Activity) rozpoczętej w listopadzie 2023 r. w odpowiedzi na niebezpieczne incydenty pomiędzy Filipinami i Chinami w pobliżu płycizny Scarborough oraz Second Thomas, przeprowadzono pierwszy wspólny patrol na Morzu Południowochińskim z udziałem sześciu okrętów oraz czterech samolotów z Australii, Japonii, Filipin i Stanów Zjednoczonych. Warto zaznaczyć, że był to czwarty patrol z udziałem sił amerykańskich, drugi z udziałem personelu australijskiego i pierwszy, w którym wzięli udział przedstawiciele Japonii. W największej edycji wzięło udział po jednym statku z USA (USS Mobile (LCS-26)), Australii (HMAS Warramunga (FFH-152)) oraz Japonii (JS Akebono (DD-108)), a także trzy jednostki filipińskie (BRP Gregorio Del Pilar (PS-15), BRP Antonio Luna (FF-151), BRP Valentin Diaz (PS-177)). Oprócz tego zaangażowano helikoptery znajdujące się na pokładzie statków oraz po dwa samoloty P-8 Poseidon ze Stanów Zjednoczonych i Australii. Mimo tego, że w tym samym dniu Chiny również podjęły decyzję o przeprowadzeniu patroli morskich i powietrznych na Morzu Południowochińskim, nie doszło do żadnych niepożądanych incydentów.

9 kwietnia: Stany Zjednoczone zapowiedziały zwiększenie wsparcia finansowego dla Kambodży na rzecz likwidacji pól minowych. Amerykańska ambasada w Kambodży poinformowała o przeznaczeniu w 2024 r. 12 mln USD wsparcia działań związanych z rozbrojeniem pól minowych. Według szacunków na terytorium Kambodży wciąż znajduje się 4-6 mln uzbrojonych min. W 2022 r. Stany Zjednoczone przekazały na ten cel ponad 6 mln USD.

9 kwietnia: filipińskie i amerykańskie siły powietrzne przeprowadziły pierwszą rundę tegorocznych ćwiczeń Cope Thunder. W inicjatywę zaangażowano około 700 osób, natomiast w ćwiczeniach wykorzystano myśliwce FA-50PH, F-16, a także samolot transportowy C-130J. Manewry mają na celu wzmocnienie interoperacyjności oraz zdolności obronnych sił zbrojnych z obu państw. Wśród realizowanych scenariuszy znalazły się operacje powietrzne i lądowe, a także działania logistyczne. Warto zaznaczyć, że w przyszłości zakres działań w ramach ćwiczeń może zostać rozszerzony. Rzeczniczka filipińskich sił zbrojnych poinformowała, że w ramach tegorocznej edycji omówione zostały możliwości uwzględnienia operacji zakładających atak na cele morskie oraz działania mające na celu zwalczanie okrętów w następnych odsłonach inicjatywy. Druga runda ćwiczeń jest zaplanowana na czerwiec bieżącego roku.

11 kwietnia: amerykański senat przedstawił projekt ustawy mający zapewnić Filipinom 2,5 mld USD wsparcia finansowego na rzecz wzmocnienia zdolności obronnych w obliczu nasilającej się presji ze strony Chin. Ponadpartyjny projekt ustawy został złożony przez republikanina Billa Hagerty'ego (byłego ambasadora USA w Japonii) oraz demokratę Tima Kaine'a, przewiduje wsparcie finansowe Filipin w wysokości 500 mln USD rocznie w ramach zagranicznego finansowania wojskowego przez okres pięciu lat do 2029 r. Ustawa wymaga od sekretarza stanu USA w porozumieniu z Pentagonem przedstawiania Kongresowi rocznego planu wydatków dotacji dla Filipin, a także przygotowywania sprawozdań dotyczących realizacji inicjatyw zorientowanych na zacieśnienie dwustronnej współpracy z zakresu bezpieczeństwa. Ponadto w sprawozdaniach mają się zawierać informacje na temat działań niezbędnych do modernizacji filipińskich sił zbrojnych.

11 kwietnia: prezydenci Filipin i Stanów Zjednoczonych spotkali się w Waszyngtonie. W ramach swojej drugiej oficjalnej wizyty w Stanach Zjednoczonych, Ferdinand Marcos Jr. spotkał się z Joe Bidenem, z którym omówił zagadnienia związane z zacieśnieniem dwustronnej współpracy w obszarach gospodarki, bezpieczeństwa energetycznego, współpracy morskiej, inwestycji w infrastrukturę krytyczną, promocji demokracji (w tym praw człowieka i praw pracowniczych), a także pogłębienia relacji międzyludzki. Liderzy obu państw wyraźnie podkreślili ich zaangażowanie na rzecz przestrzegania prawa międzynarodowego na Morzu Południowochińskim. Dodatkowo prezydent

Biden zapewnił swojego sojusznika o „żelaznych” zobowiązaniach w ramach traktatu o wzajemnej obronie z 1951 r., który rozciąga się na cały obszar Morza Południowochińskiego i zostanie uruchomiony w przypadku jakiegokolwiek ataku zbrojnego.

11 kwietnia: w Waszyngtonie odbył się pierwszy w historii trójstronny szczyt liderów Stanów Zjednoczonych, Japonii oraz Filipin. Prezydenci Joe Biden i Ferdinand Marcos Jr. oraz premier Kishida Fumio spotkali się w ramach pierwszego trójstronnego szczytu, podczas którego podjęto szereg decyzji mających na celu zacieśnienie współpracy inwestycyjnej, infrastrukturalnej, cybernetycznej, ekonomicznej oraz z zakresu bezpieczeństwa. W ramach inicjatywy G7 Partnerstwa na rzecz Globalnej Infrastruktury i Inwestycji (Partnership for Global Infrastructure and Investment, PGII) na Filipinach zostanie zrealizowany pierwszy korytarz ekonomiczny w regionie Indo-Pacyfiku – korytarz Luzon (Luzon Corridor), obejmujący różne projekty infrastrukturalne wzmacniające połączenie pomiędzy zatoką Subic (Subic Bay), Clark, Manilą oraz Batangas. Przewidziano między innymi budowę linii kolejowych, modernizację portów, rozwój źródeł energii odnawialnej, stworzenie nowych łańcuchów dostaw w sektorze półprzewodników, a także wzmocnienie sektora rolniczego. W kontekście współpracy z zakresu bezpieczeństwa na uwagę zasługuje zapowiedź kolejnych ćwiczeń straży przybrzeżnych z trzech państw na Morzu Południowochińskim. Warto jednak zaznaczyć, że po raz pierwszy funkcjonariusze filipińscy i japońscy będą mogli przebywać na pokładzie amerykańskich jednostek straży przybrzeżnej.

12 kwietnia: były prezydent Filipin udzielił wywiadu dla chińskich mediów, w którym krytykuje Stany Zjednoczone oraz obecnego prezydenta. W wywiadzie dla chińskiego „Global Times”, były prezydent Filipin Rodrigo Duterte oskarżył Stany Zjednoczone o podsycanie chińsko-filipińskich napięć na Morzu Południowochińskim, a także skrytykował urzędującego prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr. za wykonywanie poleceń amerykańskiego rządu. Zdaniem Duterte rząd w Waszyngtonie popycha Filipiny w stronę konfliktu z Chinami i jednocześnie nie wierzy w amerykańskie zobowiązania sojusznicze. W ramach swojej prezydentury Rodrigo Duterte postawił na rozwój relacji z Chinami kosztem stosunków z USA, co jednak uległo zmianie pod koniec jego kadencji. W ostatnim wywiadzie stwierdził, że negocjacje w sprawie sytuacji na Morzu Południowochińskim pomiędzy administracją Marcosa Jr. a rządem w Pekinie nie przyniosą oczekiwanych rezultatów, ponieważ obecny prezydent realizuje polecenia Stanów Zjednoczonych. Były prezydent zapowiedział również, że w przypadku odzyskania wpływów w rządzie będzie dążył do ograniczenia dostępu amerykańskich sił zbrojnych do filipińskich baz, co będzie jednoznaczne z wycofaniem się z decyzji podjętych przez obecną administrację.

15 kwietnia: Filipiny nie zamierzają rozszerzyć umowy o wzajemnej obronie (EDCA) z USA o kolejne filipińskie bazy wojskowe. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. poinformował, iż rząd w Manili nie planuje umożliwienia dostępu amerykańskim siłom zbrojnym do nowych obiektów wojskowych na Filipinach w ramach EDCA. W ubiegłym roku Filipiny zgodziły się na rozszerzenie EDCA o cztery nowe bazy wojskowe, umożliwiając tym samym dostęp amerykańskim siłom zbrojnym do łącznie dziewięciu baz na terytorium Filipin.

16 kwietnia: premier Wietnamu spotkał się z prezesem amerykańskiej firmy Apple. W rozmowie z Timem Cook'iem, premier Pham Minh Chinh zaapelował o udzielenie wsparcia Wietnamowi w transformacji energetycznej oraz rozwoju zielonych źródeł energii. Szef wietnamskiego rządu zapowiedział przy okazji powołanie specjalnej grupy zadaniowej, której celem będzie wspierania działalności Apple w kraju. Na chwilę obecną amerykańska firma technologiczna stworzyła w Wietnamie ponad 200 tys. miejsc pracy.

16 kwietnia: prezydent Filipin jasno określił w jakiej sytuacji będzie się domagał uruchomienia traktatu o wzajemnej obronie ze Stanami Zjednoczonymi. Ferdinand Marcos Jr. stwierdził podczas forum zorganizowane przez stowarzyszenie zagranicznych korespondentów, że zgodnie z wyjaśnieniami amerykańskiego sekretarza obrony Lloyd Austina, traktat o wzajemnej obronie z 1951 r. zostanie uruchomiony w przypadku śmierci obywatela Filipin w wyniku ataku przez wrogie państwo.

18 kwietnia: filipińska straż przybrzeżna weźmie po raz pierwszy w historii udział w manewrach wojskowych ze Stanami Zjednoczonymi. Przedstawiciel filipińskiej straży przybrzeżnej oficjalnie potwierdził udział tej formacji w ćwiczeniach wojskowych Balikatan. W ramach operacji morskich zaangażowanych zostanie łącznie sześć statków straży przybrzeżnej, których załoga będzie ćwiczyć interoperacyjność z marynarkami wojennymi Filipin, USA, Australii oraz Francji, a także amerykańską strażą przybrzeżną.

20 kwietnia: w wietnamskich targach uzbrojenia wezmą między innymi udział przedstawiciele Stanów Zjednoczonych, Rosji, Japonii oraz Korei Południowej. W organizowanych pod koniec roku targach Vietnam Defense Expo weźmie udział ponad 40 firm z 19 państw. Dodatkowo ministerstwo obrony Wietnamu planuje zaprosić ministrów obrony z 35 państw. W ramach wydarzenia ma być zaprezentowany sprzęt wojskowy oraz różnego rodzaju rozwiązania technologiczne o charakterze militarnym dla wszystkich rodzajów sił zbrojnych, a także dla nowym formacji specjalizujących się w cyberbezpieczeństwie.

20 kwietnia: Stany Zjednoczone nałożyły karę finansową na przedsiębiorstwo z siedzibą w Tajlandii za pogwałcenie sankcji na Iran.

Departament Skarbu USA poinformował w oświadczeniu o nałożeniu na firmę SCG Plastics grzywny w wysokości 20 mln USD za 467-krotne pogwałcenie sankcji na Iran. W wyniku współpracy SCG Plastics z National Petrochemical Company of Iran, amerykańskie instytucje finansowe obsłużyły w latach 2017-2018 przelewy o łącznej wartości 291 mln USD. Tym samym SCG Plastics sprzedawało twarde polietylen (HDPE) pochodzący z Iranu.

22 kwietnia: na Filipinach rozpoczęły się największe wspólne manewry wojskowe ze Stanami Zjednoczonymi. W tegoroczną edycję ćwiczeń zaangażowano niemal 17 tys. żołnierzy, a po raz pierwszy wezmą w nich udział przedstawiciele francuskiej marynarki wojennej. Nowością będzie również realizacja scenariuszy na wodach wykraczających poza morze terytorialne, rozciągające się na odległość 12 mil morskich od wybrzeża Filipin. Oprócz tego po raz pierwszy w inicjatywie weźmie udział filipińska straż przybrzeżna (sześć statków), która najczęściej jest narażona na agresywne działania Chin na spornych wodach Morza Południowochińskiego. W kontekście filipińsko-amerykańskiej współpracy z zakresu bezpieczeństwa warto również zauważyć, że na okres manewrów na Filipinach rozmieszczono strategiczny system raketowy średniego zasięgu – Typhon, którego zasięg wynosi 2,5 tys. km. Jest to pierwszy przypadek rozmieszczenia tego typu uzbrojenia w regionie Indo-Pacyfiku. Przedstawiciele Filipin oraz USA podkreślili jednak, że działania z wykorzystaniem systemu Typhon mają charakter ćwiczeń logistycznych. Wśród głównych scenariuszy manewrów znalazły się operacje mające na celu śledzenie i namierzanie zagrożeń w przestrzeni powietrznej w postaci rakiet i samolotów. Ponadto uczestnicy ćwiczeń przeprowadzą symulację przejęcia kontroli nad okupowaną przez wroga wyspą na północy Filipin, a także dojdzie do zatopienia statku u filipińskich wybrzeży zwróconych w kierunku Morza Południowochińskiego.

KOMENTARZ

W kwietniu odbył się pierwszy w historii trójstronny szczyt liderów Stanów Zjednoczonych, Filipin oraz Japonii, który z jednej strony należy uznać za zwieńczenie szeregu interakcji pomiędzy tymi państwami na niższym szczeblu, a z drugiej stanowi początek szerszych zmian w architekturze bezpieczeństwa regionu Indo-Pacyfiku. Nie ulega wątpliwości, że Stany Zjednoczone odchodzą od tradycyjnego systemu sojuszy dwustronnych (hub-and-spokes framework) na rzecz rozbudowanej współpracy w ramach formatów minilateralnych. Dzięki przyjęciu takiej postawy, Waszyngton

dąży do przekazania części odpowiedzialności za utrzymanie stabilności regionalnej innym podmiotom, aby uniknąć wyzwania jakim jest *overstretching* na arenie międzynarodowej w związku z rosnącą liczbą wyzwań z zakresu bezpieczeństwa. Jednocześnie Stany Zjednoczone tworzą platformę dla rozwoju i pogłębienia współpracy pomiędzy swoimi sojusznikami w obszarze minilateralizmu. W tym kontekście warto przeanalizować rezultaty szczytu w Waszyngtonie.

Seria spotkań i konsultacji przeprowadzonych w 2023 r. umożliwiła przygotowanie odpowiednich fundamentów pod pierwszy w historii szczyt liderów, do którego doszło 11 kwietnia 2024 r. w Waszyngtonie. Podczas wydarzenia duży nacisk położono na potrzebę równomiernego rozwoju współpracy z zakresie bezpieczeństwa militarnego oraz ekonomicznego, na co Waszyngton zwraca uwagę w swojej strategii Indo-Pacyfiku. Zachowanie równowagi pomiędzy tymi komponentami jest szczególnie istotne dla Filipin, które oprócz wzmocnienia swoich zdolności z zakresu świadomości w domenie morskiej, muszą jednocześnie ograniczyć swoją zależność gospodarczą od Chin poprzez dywersyfikację partnerów ekonomicznych. Zarówno Stany Zjednoczone jak i Japonia mają możliwości, aby wesprzeć w tym zakresie działania filipińskiego rządu.

W kontekście współpracy z zakresu bezpieczeństwa liderzy trzech państw zapowiedzieli realizację kolejnych ćwiczeń straży przybrzeżnych na wodach Morza Południowochińskiego u wybrzeży Filipin. Tym razem personel filipiński oraz japoński po raz pierwszy będzie upoważniony do przebywania na pokładzie jednostek amerykańskiej straży przybrzeżnej. Ponadto Stany Zjednoczone oraz Filipiny zapowiedziały plan pogłębienia współpracy w obszarze cyberbezpieczeństwa. W tym celu zorganizowany zostanie pierwszy bilateralny dialog Cyber-Digital w lipcu 2024 r. w Waszyngtonie. Jest to szczególnie istotne dla administracji Ferdinanda Marcosa Jr., biorąc pod uwagę rosnącą liczbę ataków cybernetycznych na różnego rodzaju instytucje rządowe oraz media społecznościowe poszczególnych agencji. Celem ataków – przeprowadzanych z terytorium Chin, ale od których rząd w Pekinie się odcina – padły między innymi media społecznościowe filipińskiej straży przybrzeżnej, która wykorzystuje tego rodzaju narzędzia do rozpowszechniania informacji na temat agresywnych działań Chin na spornych obszarach Morza Południowochińskiego w ramach inicjatywy transparentności. Podniesienie zdolności cybernetycznych Filipin może się również przyczynić do przyspieszenia rozmów na temat zawarcia porozumienia w sprawie wymiany informacji wojskowych (General Security of Military Information Agreement, GSOMIA), co było zapowiedziane pod koniec 2021 r. Na uwagę zasługuje także informacja o możliwości przekazania Filipinom 128 mln USD na realizację 36 projektów w obiektach wojskowych objętych

umową o wzmocnionej współpracy obronnej (Enhanced Defence Cooperation Agreement, EDCA). Prezydent Joe Biden zwrócił się do Kongresu o uwzględnienie tych środków finansowych w amerykańskim budżecie na 2025 r.

Szczególnie dużo uwagi podczas szczytu poświęcono zagadnieniom o naturze ekonomicznej. Nie powinno to jednak dziwić, ponieważ Filipiny są jedną z najszybciej rozwijających się gospodarek w Azji Południowo-Wschodniej. Co więcej, filipiński rynek ma do zaoferowanie wiele możliwości, zwłaszcza w sektorach powiązanych z produkcją elektroniki, służbą zdrowia oraz półprzewodnikami. Przedstawiciele Stanów Zjednoczonych oraz Japonii zasygnalizowali chęć zwiększenia inwestycji na Filipinach zarówno rządowych, prywatnych jak i w ramach inicjatywy G7 - Partnerstwa na rzecz Globalnej Infrastruktury i Inwestycji (Partnership for Global Infrastructure and Investment, PGII). Na Filipinach ma zostać zrealizowany projekt korytarza Luzon (Luzon Corridor), który będzie pierwszym korytarzem ekonomicznym w regionie Indo-Pacyfiku w ramach PGII. W ramach tej inicjatywy zostaną zrealizowane różne projekty infrastrukturalne wzmacniające połączenie pomiędzy zatoką Subic (Subic Bay), Clark, Manilą oraz Batangas. Przewidziano między innymi budowę linii kolejowych, modernizację portów, rozwój źródeł energii odnawialnej, stworzenie nowych łańcuchów dostaw w sektorze półprzewodników, a także wzmocnienie sektora rolniczego. Szczegóły dotyczące konkretnych projektów zostaną przedstawione podczas Forum Biznesowego Indo-Pacyfiku (Indo-Pacific Business Forum), które odbędzie się w maju 2024 r. w Manili. Nowe standardy przejrzystej realizacji projektów infrastrukturalnych będących częścią korytarza ekonomicznego będą stanowiły wyzwanie dla przyszłości inicjatywy Pasa i Szlaku w regionie. Tym bardziej, że Filipiny wycofały się ze współpracy w ramach chińskiej inicjatywy w październiku 2023 r. Z perspektywy współpracy inwestycyjnej warto dodać, że amerykański rząd zobowiązał się do otworzenia w Manili biura międzynarodowego banku rozwojowego (U.S. International Development Finance Corporation, DFC), aby dodatkowo pobudzić inwestycje sektora prywatnego na Filipinach. Działania DFC skupiają się przede wszystkim na obszarach powiązanych z energetyką, telekomunikacją oraz opieką zdrowotną, czyli priorytetowych sektorach z perspektywy Filipin. Japonia również będzie zaangażowana w cały proces, albowiem DFC ściśle współpracuje z Japońskim Bankiem Współpracy Międzynarodowej (Japan Bank of International Cooperation, JBIC).

Warto zaznaczyć, że oprócz dużych potrzeb w obrębie rozwoju infrastrukturalnego, Filipiny zmagają się również z wrażliwością na potencjalne zagrożenia dla własnego sektora telekomunikacyjnego. Jest to spowodowane powszechnym zastosowaniem chińskiego sprzętu oraz sieci telekomunikacyjnych z uwagi na ograniczony dostęp do alternatywnych

rozwiązań. Liderzy Japonii oraz Stanów Zjednoczonych podjęli decyzję o wsparciu rządu w Manili również w tym obszarze. W związku z tym w ramach trójstronnej współpracy zapowiedziano wdrożenie na Filipinach technologii Open Radio Access Network (ORAN). Wstępna faza projektu o wartości 8 mln USD będzie polegała na przeprowadzeniu testów terenowych ORAN oraz utworzenie w Manili specjalnej akademii, której zadaniem będzie ułatwienie realizacji komercyjnych projektów zapewniających bezpieczny system informacyjno-komunikacyjny. Będzie to kolejny krok w kierunku zwiększenia udziału amerykańskich i japońskich przedsiębiorstw na filipińskim rynku telekomunikacyjnym, w który oba państwa zainwestowały do tej pory 9 mln USD.

Trójstronny szczyt ma ogromne znaczenie symboliczne, albowiem można go uznać za zwieńczenie licznych rozmów przeprowadzonych na różnych szczeblach - zarówno w formule dwustronnej jak i trójstronnej - przez przedstawicieli trzech państw. Ponadto został wysłany jasny sygnał do rządu w Pekinie, że kontynuowanie ekspansjonistycznej polityki w regionie będzie prowadziło do konsolidacji minilateralnych formatów. Jeżeli chodzi o uzgodnienia będące wynikiem szczytu, może się wydawać, że zbyt mało uwagi poświęcono zagadnieniom dotyczącym współpracy militarnej w kontekście napięć na Morzu Południowochińskim. Warto jednak podkreślić, że bezpieczeństwo morskie jest stałym tematem wszystkich rozmów trójstronnych, co było wyraźnie widoczne na przykładzie spotkań doradców do spraw bezpieczeństwa narodowego i ministrów spraw zagranicznych. Co więcej, dalsze pogłębienie współpracy militarnej będzie najprawdopodobniej wymagało zawarcia pomiędzy Filipinami i Japonią umowy o wzajemnym dostępie (Reciprocal Access Agreement, RAA) sił zbrojnych. Według najnowszych doniesień oba państwa znajdują się już w końcowym etapie negocjacji i są zdeterminowane, żeby sfinalizować porozumienie do końca bieżącego roku.

Wbrew pozorom większą liczbę uzgodnień w obszarze ekonomicznym należy ocenić jako największy sukces szczytu. Warto podkreślić, że bliska współpraca handlowa oraz inwestycyjna stanowi fundament strategicznych relacji. Powiązania gospodarcze są również trwalsze od porozumień o charakterze wojskowych. Ma to szczególne znaczenie w przypadku zmian na szczeblu rządowym poszczególnych państw, którym często towarzyszy reorientacja głównych celów polityki zagranicznej. Było to bardzo dobrze widoczne po wygranych wyborach prezydenckich przez Rodrigo Duterte na Filipinach czy Donalda Trumpa w USA. Dominujący komponent ekonomiczny podważył jednocześnie argument, iż Stany Zjednoczone nie angażują się ekonomicznie w regionie Azji Południowo-Wschodniej. Na ten argument bardzo często powołują się sceptycy zacieśniania współpracy z USA na Filipinach, których zdaniem Waszyngton chce się posłużyć Filipinami do osiągnięcia partykularnych

interesów w rywalizacji z Chinami w Cieśninie Tajwańskiej oraz na Morzu Południowochińskim. Agenda szczytu w Waszyngtonie dostarczyła administracji Ferdinanda Marcosa Jr. cenne argumenty do walki z krytykami obecnej polityki zagranicznej kraju, którzy rozwój ekonomiczny państwa wiążą przede wszystkim ze współpracą z Chinami. Nie bez znaczenie pozostaje również fakt, że dywersyfikacja partnerów gospodarczych ma bezpośrednie przełożenie na bezpieczeństwo Filipin, albowiem zmniejszenie zależności od Chin ogranicza ryzyko zastosowania przez Pekin reperkusji ekonomicznych w odpowiedzi na działania podejmowane na Morzu Południowochińskim.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

